

- KÖKNEL, Ö. (1986) *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*. Altın Kitaplar. İstanbul.
- KRUG, E.G., DAHLBERG, L.L., MERCY, J.A. World report on violence and health. World Health Organization. GENEVA-2002.
- MENIFIELD, C, ROSE, W.H., HOMA, J., & CUNNINGHAM, A.B. (2001). "The media's portrayal of urban and rural school violence: a preliminary analysis." *Deviant Behavior: An Interdisciplinary Journal*, Sayı.22, s.447-464. NEW YORK.
- PALABIYIKOĞLU, R., AZİZOĞLU, S., HOVARDAOĞLU, S. (1995) "Gazetelerde yayınlanan intihar haberlerine ilişkin tutumlar". *Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji (3P)Dergisi*. s.15-20. Ankara.
- PATON, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. (2nd ed). Sage Publication. Newbury Park, CA.
- RİGEL, N. (1996). "Haberin gizli tüketicisi çocuk". *Yeni Türkiye Dergisi Medya Özel Sayısı*. Sayı.11 s.561-592. İstanbul.
- RITTERSBERGER-TILIÇ, H. (1997). "Aile içi şiddet: Bir sosyolojik yaklaşım." Ed. O.Çiftci, *Yüzyılın sonunda kadınlar ve gelecek konferansı* (s.119-129). TODAI. Ankara.
- RODGERS, S., & THORSON, E. (2001). "The reporting of crime and violence in the Los Angeles Times: Is there a public health perspective?" *Journal of Health Communication*, Sayı. 6, s. 169-182. LOS ANGELES..
- SAMEROF, A.J.,& FEIL, L.A. (1985). "Parental concepts of development. In I.E. Siegel" (Ed.), *Parental belief systems. The psychological consequences for children* (pp.83-105). Erlbaum.Hillsdale, NJ.
- ŞİRİN, M.R. (2003). "Televizyon, şiddet içerikli haber öyküleri ve çocuk". *Çocuk Forumu*. Yıl.6 , Sayı. 1, s. 60-67. İstanbul.
- YILDIRIM, A. & ŞİMŞEK, H. (1999) *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayınları. Ankara.

İLETİŞİM ADRESİ

Yrd.Doç.Dr.Enver SARI
Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Giresun
Tel: 0542 6811334

ÇOCUK EDEBİYATI KONULU LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALAR İLE İLGİLİ BİR DURUM ARAŞTIRMASI

Arş. Gör. Candemir DEMİRCAN

Mersin Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Türkçe Eğitimi Bölümü

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, 1987-2003 yılları arasında, "Çocuk Edebiyatı" konulu lisansüstü çalışmaların çeşitli özellikleri ile ilgili saptamalar yapmaktır. Çalışmadan elde edilen veriler frekans (f) ve yüzde (%) ile açıklanmış ve tablolar çeşitli değişkenlere göre düzenlenmiştir. 1987-2003 yılları arasında, "Çocuk Edebiyatı" konusunda yapılmış lisansüstü çalışmalarının incelenmesi sonucunda, en fazla tezin 1995 (7 tez %12.96) ve 1999 (7 tez %12.96) yıllarında yapıldığı görülmektedir. Türkçenin tez dili olarak %74.07 ile en çok tercih edilen dil olduğu ve tezlerin % 96,29'unun Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırlandığı görülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Çocuk edebiyatı, Lisansüstü çalışmalar, Türkçe eğitimi.

ABSTRACT

A state research related to postgraduates studies on children literature- The aim of this study is to point out the different characteristics of postgraduates studies on children literature between the years 1987-2003. At the end of the research, the data were explained with frequency (f) and percent (%). The tables show different variables. When the postgraduates studies on children literature examined, it is clear that the highest number of studies published was in 1995 (7 thesis %12.96) and in 1999 (7 thesis %12.96) between the years 1987-2003. Among these studies, Turkish was the most preferred language with %74.07. All of the children literature studies were prepared in Social Science Institute.

KEY WORDS: Children literature, Postgraduate studies, Turkish education.

1. GİRİŞ

Osmanlı İmparatorluğu'nda, Çocuk Edebiyatı'na yönelik ilk yapıtlar 19. yüzyıl sonlarında görülmeye başlanmıştır. Tanzimat ve II. Meşrutiyet dönemleriyle birlikte bu alanda ortaya konulan yapıtların sayısı, batı edebiyatının örnek alınmasıyla giderek artmış ve niteliği de yükselmiştir. Tanzimat' tan Cumhuriyetin ilanına kadar geçen sürede bireysel çabalar sonucu ortaya konan Türk Çocuk Edebiyatı yapıtları, Cumhuriyetin ilanıyla birlikte Türkiye Cumhuriyeti' genelinde pek çok yere, özellikle gazete ve dergi biçiminde ulaşarak varlığını hissettirmiştir.

Türkiye'de 2000'li yıllarda Çocuk Edebiyatı türünde çalışmalarını sürdüren pek çok yayınevi bulunmaktadır. Ayrıca pek çok yayınevini sadece çocuklara yönelik yayımlanan dergileri vardır. Bunların yanında günümüzde, edebiyat dergilerinin özel sayılarında Çocuk Edebiyatı'na yer verildiği görülmektedir.

Çocuk Edebiyatı, günümüzde Eğitim Fakültelerinin Görme Engelliler, Okul Öncesi, Sınıf Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Üstün Zekalılar Öğretmenliği bölümlerinde ve Fen-Edebiyat Fakültesi, Karşılaştırmalı Edebiyat bölümünde çeşitli kredi ağırlıklarında ders olarak okutulmaktadır (Tablo I). Buna ek olarak Fen-Edebiyat Fakülteleri, Türk Dili ve Edebiyatı bölümü ders programlarında "Çocuk Edebiyatı" isimli bir dersin olmaması da dikkat çekicidir.

Tablo I: Çocuk Edebiyatı'nın Ders Olarak Okutulduğu Bölümler

Program	Dönem ve Kredi			
	Yarıyıl	T	U	K
Görme Engelliler Öğretmenliği	IV	2	0	2
Okul Öncesi Öğretmenliği	IV	3	0	3
Sınıf Öğretmenliği	IV	2	0	2
Türkçe Öğretmenliği	V	2	0	2
Üstün Zekalılar Öğretmenliği	VI	2	0	2
Karşılaştırmalı Edebiyat	V, VI	2	0	2

1.1. Araştırmanın Amacı

Çocuk Edebiyatı, kitap okuma bağlamında çocukların duyuşsal gelişimlerinin sağlıklı biçimde sürmesi için diğer gereksinimleri kadar önemli bir ihtiyaçtır. Sağlıklı ve yararlı biçimde düşünüp; sorgulayabilen bireyler yetiştirilmek amaçlanıyorsa öncelikle çocuklara okuma ve yazma alışkanlıklarının kazandırılması gerekmektedir. Bu durumun sağlanmasında ise ilk koşul olarak Çocuk Edebiyatı'nın, tür olarak güçlendirilmesi gerekmektedir. Sever'in, Çocuk Edebiyatı tanımı, hem çocuğun gereksinimlerini ifade ediyor olması hem de alanın önemini belirtiyor olması bakımından önemlidir. "Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır" (Sever, 2003:9).

Türkiye'de, çocuk edebiyatı konulu lisansüstü çalışmaların geçmişi çok eski değildir. Çocuk Edebiyatı, 1987** yılında üniversitelerde araştırma konusu olarak kendisine yer bulmaya başlamış ve üniversitelerin çeşitli anabilim dalları ve bölümlerinde ve araştırma konusu yapılmıştır.

Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü çalışmalar ile ilgili derleyici bir çalışmanın olmaması ve alanın geniş olması, bu alanda çalışma yapmaya başlayacak akademisyenlerin, geçmişte neler yapıldığı ve kendilerinin ne yapabileceği konusunda net bir fikir edinmelerini engellemekte ve uzun zamanlarını almaktadır. Bu durum da gerek konu gerekse biçim özellikleri açısından her yönüyle birbirine benzeyen çalışmaların ortaya çıkmasına neden olmakta; alana yeni bir soluk getirebilecek çalışmaların ortaya çıkmasına engel teşkil etmektedir. Çocuk Edebiyatı alanında yapılmış lisansüstü çalışmaların, derli toplu halde incelenmesiyle alana yeni açılımlar getirebilecek ve mümkün olduğu kadar özgün çalışmaların ortaya çıkması sağlanabilecektir. Konar, çocuk edebiyatının alan olarak geniş ve henüz oturmamış olması ile ilgili şu saptamayı yapmaktadır: "Çocuk edebiyatı, içine girdikçe genişleyen ve araştırma yapanlara yeni ufuklar açan bir alandır. Bundan dolayı, şimdiye kadar tartışıldığı gibi daha uzun yıllar üzerinde araştırmalar ve tartışmalar yapılması muhtemeldir" (Konar, 2005:209).

Sağlıklı ve eleştirel düşünebilen beyinlerin yetiştirilmesi için çocuk edebiyatı alanına önem verip; bu alanda yapılmış çalışmaları her yönüyle irdelemek gerekmektedir. Özellikle de akademik olarak yapılmış (yüksek lisans ve doktora tezleri) araştırmaların her yönüyle incelenmesi çocuk edebiyatı türünün ileriye daha sağlıklı ulaşmasını sağlayacaktır. Teoride, çocuk edebiyatı ile ilgili hazırlanan yapıtların, akademik çalışmaların önerilerinden yola çıktıkları düşünülecek olursa, akademik olarak ne tür çalışmaların ortaya konulduğunun bilinmesi, alandaki eksiklerin saptanması ve var olan çalışmaların temel özelliklerinin ortaya konulması başlangıç için yararlı olabilecektir. Mustafa Ruhi Şirin'in, üniversiteler, yayınevleri ve yazarların işbirliği yapması ile ilgili saptaması şöyledir:

"Türkiye'de çocuk edebiyatı henüz etkili biçimde uygulama alanı bulamamıştır. Parçalar üzerinde çalışan nitelikli uzmanlar yetişmiş olmakla birlikte, uygulamada sistem eksikliği vardır. Aile, okul, çocuk ve gençlik kütüphaneleri, çocuk dergileri, çocuk medyası, çocuk hakları uzmanları, çocuk yayınevleri, editör, eleştirmen, araştırmacı, çocuk yazarları ve çocuk çizerlerinin birlikte çalışması sistemin başarılı olması için hem zorunlu hem de gereklidir. Türkiye'de çocuk yayıncılığının nitelik ve nicelik çitasının yükselmesi de bu sistemin çalışmasına bağlıdır" (Şirin, 2004: 1).

Yukarıda kısaca değinilen nedenlerden yola çıkılarak, 1987-2003 yılları arasında tamamlanmış çocuk edebiyatı konulu lisansüstü çalışmalar çeşitli değişkenler açısından incelenmiş, bu doğrultuda, aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

** YÖK TEZ MERKEZİNDE kayıtlı en eski "Çocuk Edebiyatı" konulu lisansüstü çalışmanın tarihi.

1.2. Araştırma Soruları

- Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü çalışmaların sayısı, üniversitelere;
- Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü çalışmalar, hazırlanma yıllarına;
- Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü çalışmalar, tamamlandığı enstitülere;
- Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü çalışmalar, çalışma türüne;
- Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü çalışmalar, yazıldıkları özgün dile;
- Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü çalışmalar, hazırlayanların cinsiyetine;
- Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü çalışmaların konuları YÖK'e;
- Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü çalışmaların konuları, yazara;

göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

2. YÖNTEM

2.1. Evren ve Örneklem

Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi sayfasında yapılan "Çocuk Edebiyatı" başlıklı tarama sonucunda*, 1987-2003 yılları arasındaki 16 yıllık dönemi kapsayan 54 tez bu çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Çalışma, evrenin tamamında yürütülmüştür. "Çocuk Edebiyatı" yazılarak basit tarama yapıldığında, bibliyografik kayıtların neresinde olursa olsun (tez adı, konu, bölüm, anahtar sözcükler, vd.) "Çocuk Edebiyatı" ifadesinin bulunduğu bütün kayıtların toplandığı görülmektedir. 2003 yılında tamamlanmış ancak YÖK Tez Merkezi tarama sayfasına girmemiş Çocuk Edebiyatı konulu tezlerin olması ise çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. YÖK Tez Merkezi, tez tarama sayfasında "Edebiyat" başlığında 408, "Çocuk" başlığında ise 3569 tez bulunmaktadır.

2.2. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında tarama modeli kullanılmıştır. YÖK Tez Merkezi'nde, 1987-2003 yılları arasındaki 16 yıllık dönemi kapsayan 54 tez hazırladıkları üniversiteler, yıllar, enstitüler, çalışma türü, konuları (YÖK'e ve yazara göre), hazırlayanın cinsiyeti ve özgün dillerine göre taranmış; elde edilen bulgular sınıflandırılmıştır.

2.3. Verilerin Çözümlemesi

1987-2003 yılları arasındaki dönemi kapsayan 54 tezin çeşitli değişkenlerine yönelik sınıflandırmaları yapıldıktan sonra ortaya çıkan sonuçların frekans (f), yüzde (%) ve yığılmış frekansları (yf) hesaplanmıştır. Ortaya çıkan sonuçlarda, tabloları anlamsızlaştıracak sayılar, tablolara dâhil edilmemiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular, araştırma problemlerine göre sırayla verilmiştir.

* Tarama, 17 Haziran 2006 tarihinde <http://www.yok.gov.tr/YokTezSrv> adresinden yapılmıştır.

Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü çalışmaların, üniversitelere göre nasıl bir dağılım gösterdiğinin sonuçları Tablo I'de verilmiştir.

Tablo II: 1987-2003 Yılları Arasında Yapılan Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

	Üniversite	f	%	yf
1	Hacettepe	12	22.22	22.22
2	İstanbul	8	14.81	37.03
3	Gazi	4	7.40	44.43
4	Marmara	4	7.40	51.83
5	Anadolu	3	5.55	57.38
6	Ankara	3	5.55	62.93
7	Çukurova	2	3.70	66.63
8	Ege	2	3.70	70.33
9	Erciyes	2	3.70	74.03
10	Selçuk	2	3.70	77.73
11	Abant İzzet Baysal	1	1.85	79.58
12	Afyon Kocatepe	1	1.85	81.43
13	Atatürk	1	1.85	83.28
14	Bilkent	1	1.85	85.13
15	Boğaziçi	1	1.85	86.98
16	Çanakkale 18 Mart	1	1.85	88.83
17	Dokuz Eylül	1	1.85	90.68
18	Fatih	1	1.85	92.53
19	Fırat	1	1.85	94.38
20	Kırıkkale	1	1.85	96.23
21	Mustafa Kemal	1	1.85	98.08
22	Uludağ	1	1.85	100
	Toplam	54		

Yapılan hesaplamalar sonucunda, 22 üniversitede Çocuk Edebiyatı konulu yüksek lisans ve doktora çalışmalarının tamamlandığı görülmektedir. İlk sıralarda, (yapılan tez sayısı ve yüzdeleri ile birlikte): Hacettepe Üniversitesi (12 tez, %22.22), İstanbul Üniversitesi (8 tez, %14.81), Gazi Üniversitesi (4 tez, %7.40), Marmara Üniversitesi (4 tez, %7.40), Anadolu Üniversitesi (3 tez, %5.55) ve Ankara Üniversitesi (3 tez, %5.55) yer almaktadır.

Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü çalışmaların hazırlanma yıllarına göre nasıl bir dağılım gösterdiğine yönelik yapılan hesaplamaların sonuçları Tablo III'de verilmiştir.

Tablo III: Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	f	%	yf
1987	1	1.85	1.85
1989	1	1.85	3.70
1990	2	3.70	7.40
1991	1	1.85	9.25

1992	2	3.70	12.95
1993	2	3.70	16.65
1994	4	7.40	24.05
1995	7	12.96	37.01
1996	3	5.55	42.56
1997	1	1.85	44.41
1998	6	11.11	55.52
1999	7	12.96	68.48
2000	3	5.55	74.03
2001	6	11.11	85.14
2002	6	11.11	96.25
2003	2	3.70	100
Toplam	54		

Tablo III incelediğinde, Çocuk Edebiyatı alanına yönelik en fazla çalışmanın 1995 ve 1999 yıllarında yapıldığı görülmektedir. 1995 (7 tez, %12.96) ve 1999 (7 tez, %12.96) yıllarında yapılmış tezler, tüm tezlerin (54 tez) % 25.92'sini oluşturmaktadır.

Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü çalışmaların hazırlandığı enstitülere göre nasıl bir dağılım gösterdiğinin sonuçları Tablo IV'de verilmiştir.

Tablo IV: Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Enstitüler	f	%	yf
Sağlık Bilimleri	2	3.70	3.70
Sosyal Bilimler	52	96.29	100
Toplam	54		

54 tezin, 52'si (%96.29) üniversitelerin Sosyal Bilimler Enstitülerinde; 2 tezin * ise (%3.70) Sağlık Bilimleri Enstitülerinde hazırlandığı görülmektedir.

Çocuk Edebiyatı konulu yüksek lisans ve doktora tezlerinin, çalışma türüne göre nasıl bir dağılım gösterdiği Tablo V'de verilmiştir.

Tablo V: Tezlerin Çalışma Türüne Göre Dağılımı

Çalışma Türü	f	%	yf
Doktora	11	20.37	20.37
Yüksek Lisans	43	79.62	100
Toplam	54		

Çocuk Edebiyatı tezleri çalışma türlerine göre incelendiğinde en fazla, yüksek lisans çalışmasının yapıldığı görülmekte; bunu doktora çalışmaları izlemektedir.

* Bu tezler ayrıntıları ile birlikte sayfa 42-43 'de verilmiştir.

Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü çalışmaların yazıldıkları özgün dile göre dağılımı Tablo VI'da verilmiştir.

Tablo VI: Tezlerin Yazıldığı Özgün Dile Göre Dağılımı

Özgün Dili	f	%	yf
Almanca	9	16.66	16.66
İngilizce	5	9.25	25.91
Türkçe	40	74.07	100
Toplam	54		

Tablo VI'da özgün dili Türkçe olan çocuk edebiyatı konulu tezlerin, tüm tezlerin %74.07'sini (40 tez) oluşturduğu görülmektedir. Ayrıca özgün dili Almanca olan tezlerin (9 tez) tüm tezlerin %16.66'sını; özgün dili İngilizce olan tezlerin (5 tez) ise tüm tezlerin %9.25'ini oluşturduğu görülmektedir.

Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü çalışmaları hazırlayanların ilgilerinin, cinsiyete göre değişip değişmediğini incelemek için yapılan hesaplama sonuçları Tablo VII'de verilmiştir.

Tablo VII: Tezleri Hazırlayanların Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Cinsiyet	Çalışma Türü		
	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
Kadın	25	4	29
	46.29	7.40	53.70
Erkek	18	7	25
	33.33	12.96	46.30
Toplam	43	11	54
	79.62	20.37	100

54 Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü tezin %53.70'ini kadınların; %46.30'unu ise erkeklerin hazırladığı görülmektedir. Kadınların %7.40'ı (4 tez) doktora, %46.29'u (25 tez) yüksek lisans; erkeklerin %12.96'sı (7 tez) doktora, %33.33'ü (18 tez) yüksek lisans çalışmaları yapmışlardır.

Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü çalışmalarının YÖK tarafından saptanan konu başlıklarının nasıl bir dağılım gösterdiği Tablo VIII'de verilmiştir.

Tablo VIII: Tezlerde Ele Alınan Konular (YÖK'e göre)

Konular	f	%	yf	
1	Alman Dili ve Edebiyatı	5	9.25	9.25
2	Alman Dili ve Edebiyatı + Batı Dilleri Edebiyatı	1	1.85	11.1
3	Alman Dili ve Edebiyatı + Eğitim ve Öğretim	2	3.70	14.8
4	Alman Dili ve Edebiyatı + Türk Dili ve Edebiyatı	2	3.70	18.5
5	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları + Kütüphanecilik	1	1.85	20.35
6	Dilbilim	2	3.70	24.05
7	Din	1	1.85	25.9
8	Eğitim ve Öğretim	7	12.96	38.86
9	Eğitim ve Öğretim + Din	2	3.70	42.56

10	Ev Ekonomisi	1	1.85	44.41
11	Fransız Dili ve Edebiyatı	1	1.85	46.26
12	Güzel Sanatlar + Eğitim ve Öğretim	1	1.85	48.11
13	İngiliz Dili ve Edebiyatı	2	3.70	51.81
14	Kütüphanecilik	6	11.11	62.92
15	Sosyoloji	1	1.85	64.77
16	Türk Dili ve Edebiyatı	15	27.77	92.54
17	Türk Dili ve Edebiyatı + Eğitim ve Öğretim	3	5.55	98.09
18	Türk Dili ve Edebiyatı + Sosyoloji	1	1.85	100
	Toplam	54		

“Türk Dili ve Edebiyatı” konu başlığının, bu alandaki tezlerin (15 tez) % 27.77’inde kullanıldığı dikkat çekmektedir. “Türk Dili ve Edebiyatı”nı %12.96 ile “Eğitim ve Öğretim” (7 tez); %11.11 ile “Kütüphanecilik” (6 tez), %9.25 ile de “Alman Dili ve Edebiyatı” (5 tez) konu başlıklarının izlediği görülmektedir.

Çocuk Edebiyatı konusunda lisansüstü çalışma yapanların kendi çalışmalarını için kullandıkları anahtar kelimelere göre yapılan sınıflama Tablo IX’da verilmiştir.

Tablo IX: Tezlerde Ele Alınan Başlıca Konular (Yazara göre)

Konular	f	%
1 Çocuk Edebiyatı	54	100
2 Çocuk Edebiyatı + Çocuk Kitapları	18	33.33
3 Çocuk Edebiyatı + Çocuklar	11	20.37
4 Çocuk Edebiyatı + Kitaplar	7	12.96
5 Çocuk Edebiyatı + Türkiye	7	12.96
6 Çocuk Edebiyatı + Edebiyat	6	11.11
7 Çocuk Edebiyatı + Masallar	6	11.11
8 Çocuk Edebiyatı + Çocuk Dergileri	5	9.25
9 Çocuk Edebiyatı + Türkçe	5	9.25
10 Çocuk Edebiyatı + Çeviri	4	7.40
11 Çocuk Edebiyatı + Çocuk Eğitimi	4	7.40
12 Çocuk Edebiyatı + Dergiler	4	7.40
13 Çocuk Edebiyatı + Eğitim	4	7.40
14 Çocuk Edebiyatı + Şiir	4	7.40
15 Çocuk Edebiyatı + Ders Programları	3	5.55
16 Çocuk Edebiyatı + Alman Edebiyatı	3	5.55
17 Çocuk Edebiyatı + Almanca	2	3.70
18 Çocuk Edebiyatı + Çocuk Şiirleri	2	3.70
19 Çocuk Edebiyatı + Dil Problemleri	2	3.70
20 Çocuk Edebiyatı + Ergenler	2	3.70
21 Çocuk Edebiyatı + Eric Kästner	2	3.70
22 Çocuk Edebiyatı + Hikâye	2	3.70
23 Çocuk Edebiyatı + İngiliz Edebiyatı	2	3.70
24 Çocuk Edebiyatı + Okul Öncesi Çocuklar	2	3.70
25 Çocuk Edebiyatı + Okuma Alışkanlığı	2	3.70
26 Çocuk Edebiyatı + Resimli Çocuk Kitapları	2	3.70
27 Çocuk Edebiyatı + Roman	2	3.70
28 Çocuk Edebiyatı + Türk Edebiyatı	2	3.70

İncelenen tezlerin kayıtlarında yer alan dizin bölümündeki ifadeler alt alta sıralandığında 122 farklı başlığın kullanıldığı görülmektedir. Yukarıda bu başlıkların

“Çocuk Edebiyatı” çerçevesinde öne çıkanları (28 başlık) sıralanmaktadır. “Çocuk Edebiyatı + Çocuk kitapları” başlıklarının birlikte 18 kez (%33.33); “Çocuk Edebiyatı + Çocuklar” başlıklarının birlikte 11 kez (%20.37); “Çocuk Edebiyatı + Kitaplar” başlıklarının ise birlikte 7 kez (%12.96) kullanıldıkları görülmektedir. Geriye kalan başlıklar 2’den az kullanıldıkları için tabloya dâhil edilmemiştir.

4. TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, analizler sonucunda elde edilen bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır. Bulgular, Çocuk Edebiyatı konulu akademik çalışmalar hakkında ilgi çekici sonuçlar vermektedir. Çocuk Edebiyatı konulu yüksek lisans ve doktora çalışmalarının tamamlandıkları üniversitelere göre dağılımına bakıldığı zaman ilk sıralarda (ilk altıda) Ankara’dan üç, İstanbul’dan iki üniversite görülmektedir. 1987 yılından 2003 yılına kadar geçen sürede tamamlanmış 54 lisansüstü çalışmanın (Tablo: II ve X) 31 tanesi (%57.40) bu iki büyük şehirdeki Hacettepe (12 tez), İstanbul (8 tez), Gazi (4 tez), Marmara (4 tez) ve Ankara (3 tez) üniversitelerinde tamamlanmıştır. Bu üniversitelerde tamamlanan 31 çalışmanın 9 tanesi (%29.04) doktora çalışmasıdır. Elde edilen sonuçlar ise Çocuk Edebiyatı konusunda yapılmış tüm doktora çalışmalarının (11 tez) %81,81’ine denk düşmektedir.

Çocuk Edebiyatı konulu yüksek lisans ve doktora çalışmalarının tamamlandıkları yıllara göre (Tablo: III) dağılımına bakıldığı zaman, en fazla tezin 1995 (7 tez %12.96) ve 1999 (7 tez %12.96) yıllarında yapıldığı görülmektedir. Bu oran tüm tezlerin (54 tez) %25.92’sini oluşturmaktadır. 1988 yılında çocuk edebiyatına dönük hiçbir çalışmanın gerçekleştirilmediği; 2000 yılında sonra ise çocuk edebiyatı konusunun önem kazandığı yapılan yüksek lisans çalışmalarının sayısının artmasından anlaşılabilir. 1987’den 1999’a kadar geçen 13 yılda 37 tezin (%68.51); 2000 yılından 2003 yılına kadar geçen 4 yılda ise 17 tezin (%31.48) tamamlandığı görülmektedir. Ancak yapılan doktora çalışmalarının 1 tanesinin 2000 yılında; diğerlerinin (10 tez) de 2000 yılı öncesinde tamamlanmış olması dikkat çekicidir. 2000 yılından sonra bu alanda ilerleme kaydeden akademisyenlerin olmaması çocuk edebiyatı alanının geleceği açısından kaygı vericidir. Bu çalışmanın taraması yapılırken, 2003 yılına ait tezlerin büyük bir kısmının ve 2004 ve 2005 yıllarına ait tamamlanmış tezlerin tümünün de YÖK TEZ MERKEZİ tez tarama ekranına yansıtılmadığı bilinmektedir. Bu da 2003 yılına ait çalışmaları ve toplam tez sayısını olduğundan az göstermektedir.

1987–2003 yılları arasında yazılmış Çocuk Edebiyatı konulu tezlerin hazırlandıkları enstitülere (Tablo: IV) bakıldığında Sosyal Bilimler Enstitüsünün, beklendiği gibi, %96.29 (52 tez) ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu verilerde dikkat çeken en önemli nokta bir doktora ve bir yüksek lisans çalışmasının (2 tez % 3.70) Sağlık Bilimleri Enstitüsünde tamamlanmış olmasıdır*. Bu çalışmaların konuları şöyledir:

* 1) Nühmet Akın, “Okul Öncesi Kurum Öğretmenlerinin Çocuk Kitaplarına Karşı Tutum ve Davranışları”, Hacettepe Üniversitesi, 1998, Doktora.

Çocuk Edebiyatı konusunda yapılmış lisansüstü tezler türlerine göre (Tablo:V) incelendiğinde, 43 tez (%79.62) ile yüksek lisans çalışmasının ilk sırada olduğu görülmektedir. 11 tez %20.37 ile doktora çalışmalarının, yüksek lisans çalışmalarını takip ettiği görülmektedir. Doktora çalışmalarının sayısının 16 yıl boyunca 11’de kalmasının sebebi olarak çocuk edebiyatına, alan olarak gereken önemin verilmemesi ve doktora yapabilmek olanaklarının “gelişmiş üniversitelerle” sınırlı olması gösterilebilir. İlk altı sıradaki üniversitelerin bu yüksek oranlarını (34 tez, %62.96), “gelişmiş üniversite” tanımlamasıyla açıklamak mümkündür. Ayrıca ilk altı sıra dışındaki üniversitelerin, öğretim elemanlarını, doktora yapabilmeleri için olanakları geniş ve “gelişmiş üniversitelere” göndermeleri de oranın farklı çıkmasına yol açmaktadır.

Çocuk Edebiyatı konulu tezlerin özgün dillerine (Tablo: VI) göre dağılımına bakıldığında; Türkçenin %74.07 (40 tez) ile çalışmaların hazırlanmasında en çok tercih edilen dil olduğu görülmektedir. Burada dikkat çeken nokta Almanca ’nın %16.66 ile 9 tezde özgün dil olarak kullanılmış olmasıdır. Bu tezlerin konularını, Alman ve Türk çocuk ve gençlik edebiyatının oluşturduğu görülmektedir.

Çocuk Edebiyatı konusunda tez hazırlayanların cinsiyetlerine (Tablo: VII) göre dağılımlarına bakıldığı zaman toplamda kadınların %53.70 (29 tez) ile ilk sırada yer aldıkları görülmektedir. Kadın araştırmacılar 25 yüksek lisans tezi (%46.29) ve 4 doktora tezi (%7.40) kaleme alırken, bu oran erkek araştırmacılar da 18 yüksek lisans tezi (%33.33) ve 7 doktora tezi (%12.96) biçiminde gerçekleşmiştir. Yapılan sınıflama sonucu Çocuk Edebiyatı konusu üzerine çalışan akademisyenlerin ilgilerinin cinsiyetlerine göre belirgin biçimde değişmediği görülmüştür.

YÖK TEZ MERKEZİ ’nin Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü tezleri sınıflama amacıyla kullandığı başlıklar ve kullanım sıklıkları incelendiğinde (Tablo VIII) bu başlıkların tez yazarları tarafından oluşturulmadığı; YÖK TEZ MERKEZİ tarafından belirlendiği görülmüştür. “Türk Dili ve Edebiyatı” konu başlığının, bu alandaki tezlerin %27.77’sinde (15 tez) kullanıldığı dikkat çekmektedir. Ayrıca “Türk Dili ve Edebiyatı”nu %12.96 ile “Eğitim ve Öğretim” (7 tez); %11.11 ile “Kütüphanecilik” (6 tez), %9.25 ile de “Alman Dili ve Edebiyatı” (5 tez) konu başlıkları izlemektedir. Tez tarama sayfasında “dizin” olarak çocuk edebiyatı’nın var olmasına rağmen, “Çocuk Edebiyatı” konu başlığının, çocuk edebiyatı alanında hazırlanmış tezlerde “sınıflama” için YÖK tarafından kullanılmaması da önemli ve dikkat çekici bir nokta olarak görülmektedir.

Çocuk Edebiyatı konulu yüksek lisans ve doktora tezlerinin konularının, yazara göre nasıl bir dağılım gösterdiği incelenip; tezlerin kayıtlarında yer alan dizin bölümündeki ifadeler alt alta sıralandığında 122 farklı başlığın kullanıldığı

görülmektedir. “Çocuk Edebiyatı” başlığının tüm tez yazarları tarafından kullanıldığı dikkat çekmektedir. Tezlerin tamamında “Çocuk Edebiyatı” başlığına rastlanmaktadır. Bunun yanında “Çocuk Edebiyatı + Çocuk Kitapları” başlıklarının birlikte 18 kez (%33.33); “Çocuk Edebiyatı + Çocuklar” başlıklarının birlikte 11 kez (%20.37); “Çocuk Edebiyatı + Kitaplar” başlıklarının ise birlikte 7 kez (%12.96) kullanıldıkları görülmektedir. Geriye kalan başlıklar 2’den az kullanıldıkları için tabloya dâhil edilmemişlerdir. Bu başlıkların tez yazarları tarafından oluşturulmuş olması, çalışılan alan ve konu ile anahtar kelimelerin örtüşmesini sağlamıştır.

1987–2003 yılları arasında “Çocuk Edebiyatı” konusunda yapılmış yüksek lisans ve doktora çalışmalarının konularının genel çerçevede belli bir dönemde yayımlanmış dergilerin; belli yıllar arasında yayımlanmış çocuk kitaplarının (bir çocuk kitabının taşınması gereken kıstaslara göre) çocuk edebiyatı konusunda yapıtlar vermiş bir kişinin hayatının ve yapıtlarının; yurt dışında, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının yoğun olarak yaşadıkları ülkelerin çocuk edebiyatıyla, Türkiye’deki çocuk edebiyatının karşılaştırılmasının incelenmesi gibi konulardan oluşturulduğu görülmektedir.

Çocuk Edebiyatı konulu araştırmalarda ele alınan problemlerin sıra dışı sayılabilecek araştırma konularından oluşturulmadığı dikkat çekmektedir. Alan, akademik araştırmalarda (yüksek lisans ve doktora çalışmaları) çok eski bir geçmişe ve hatırı sayılır çalışma sayısına sahip olmadığı için bu durum, bir alanda temel oluşturacak çalışmaların oluşturulması çabalarına bağlanabilir. Bir çalışma disiplininde ki yapıtların nicelik ve nitelikleri ile ilgili Konar ’ın saptamasına değinmekte yarar vardır:

“Ürünün kategorisi ne olursa olsun, her alanda gelişmeyi önce nicelik artışı başlatır, ancak bir değerlendirme sürecinden sonra niteliksel gelişim sağlar” (Konar, 2005:210).

Çocuk edebiyatının alan olarak güçlenmesi yapılacak çalışmaların sayısının artırılması ve daha nitelikli çalışmaların kaleme alınmasıyla mümkün olacaktır. Türkiye’de 16 yıldır yapılmış Çocuk Edebiyatı konulu lisansüstü çalışmaların sayısı fazla olmasa da ele alınan çalışma konularının birbirinin çok benzeri olması, bu alanda yıllar içinde seçilen konular açısından birbirini tekrarını kaçınılmaz kılmıştır. Akbayır’ın Çocuk Edebiyatının, alan olarak genişliği ve diğer disiplinlerle kurulabilecek ilişkisini belirten sözleri dikkat çekicidir:

“Çocuk Edebiyatı alanındaki kavramların ve ürünlerin oluşturulmasında eğitim (pedagoji), iletişim teknolojisi, edebiyat bilimi tanımlarının birbiriyle örtüşmesini gerektiren, disiplinler arası bir ilişki söz konusudur. Yeniliklere açık bir alan olması nedeniyle de Çocuk Edebiyatı eğitim sistemimizin gündeminde olan, kendini sürekli yenileyen, geliştiren bir bilim dalıdır” (Akbayır, 2005:58).

2) F. Selay Uzmen, “1970–1993 Yılları Arasında Basılmış Türkçe ve İngilizce Resimli Hikâye Kitaplarının Konu Yönünden İncelenmesi”, Hacettepe Üniversitesi, 1993, Yüksek Lisans.

Araştırmanın bulguları ve yorumları doğrultusunda bu konuda gelecekte araştırma yapmak isteyen araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir:

1. Çocuklar kitapla ve okuma edimiyle İlköğretim çağlarında tanıştıkları için bu dönemde sık sık yüz yüze geldikleri ilköğretim ders kitaplarında kullanılan "Çocuk Edebiyatı Metinleri'nin" incelenmesi ve metinlerin "Bir Çocuk Edebiyatı Yapıtının Taşınması Gereken Yeterlilikleri" üzerine bir çalışma yapılabilir.
2. Çocuk Edebiyatı alanına yeni adım atmış bir araştırmacının kullanabileceği; bu konuda yol almış araştırmacıların da ellerindeki kaynakları kontrol edebilecekleri ve eksiklerini görebilecekleri geniş çaplı bir "Kaynakça Denemesi" çalışması yapılabilir.
3. İlköğretim programında çocuk edebiyatının yerini saptamaya yönelik bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

AKBAYIR, S. (2005). "Çocuk Edebiyat ve Eğitim" *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*. Öncü Basımevi,, Sayı 104-105, Yıl 9 Ağustos-Eylül, Ankara.

KONAR, E. (2005). "Çocuk Edebiyat ve Eğitim" *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*. Öncü Basımevi, Sayı 104-105, Yıl 9 Ağustos-Eylül, Ankara.

SEVER, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyatı..* Kök Yayıncılık, Ankara

ŞİRİN, M. RUHİ. (2004). "Çocuk Yazarlarıyla E-Söyleşi" *Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim Dergisi*. Sayı 50, Yıl 5, Nisan, Ankara.

<http://www.yok.gov.tr/YokTezSrv> (erişim tarihi: 17.06.2006).

İLETİŞİM ADRESİ

Arş.Gör. Candemir DEMİRCAN
Mersin Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Türkçe Eğitimi Bölümü
33169 Yenişehir / Mersin
e-posta: cndmrdmrcn@yahoo.co.uk

Ek: Tablo X: Üniversitelerde Çocuk Edebiyatı Alanında Yapılan Çalışmaların Türlerine Göre Dağılım Tablosu

	Üniversiteler	Çalışma Türü		
		Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
1	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1 % 100		1 % 100
2	Afyon Kocatepe Üniversitesi	1 % 100		1 % 100
3	Anadolu Üniversitesi	3 % 100		3 % 100
4	Ankara Üniversitesi	3 % 100		3 % 100
5	Atatürk Üniversitesi	1 % 100		1 % 100
6	Bilkent Üniversitesi	1 % 100		1 % 100
7	Boğaziçi Üniversitesi	1 % 100		1 % 100
8	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	1 % 100		1 % 100
9	Çukurova Üniversitesi	1 % 50	1 % 50	2 % 100
10	Dokuz Eylül Üniversitesi	1 % 100		1 % 100
11	Ege Üniversitesi	1 % 50	1 % 50	2 % 100
12	Erciyes Üniversitesi	2 % 100		2 % 100
13	Fatih Üniversitesi	1 % 100		1 % 100
14	Fırat Üniversitesi	1 % 100		1 % 100
15	Gazi Üniversitesi	2 % 50	2 % 50	4 % 100
16	Hacettepe Üniversitesi	9 % 75	3 % 25	12 % 100
17	İstanbul Üniversitesi	5 % 62.5	3 % 37.5	8 % 100
18	Kırıkkale Üniversitesi	1 % 100		1 % 100
19	Marmara Üniversitesi	3 % 75	1 % 25	4 % 100
20	Mustafa Kemal Üniversitesi	1 % 100		1 % 100
21	Selçuk Üniversitesi	2 % 100		2 % 100
22	Uludağ Üniversitesi	1 % 100		1 % 100
	Toplam	43 % 79.7	11 % 20.3	54 % 100